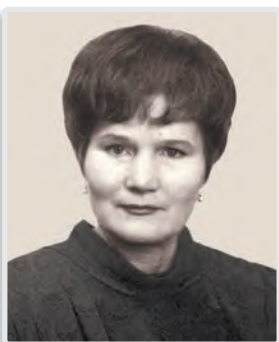

Алавянае (сэрца) — нібы з металу.
Вóлава — мяккі серабрыста-белы метал.
(Зрабіць) *ліхóе* — дрэннае.
Даўме́цца (разм.) — зразумець, дадумацца.
Пага́рдлівы — ганарысты.
Папрастава́ць — пайсці напрасткі, прама.
Сіло́ — прыстасаванне ў выглядзе петляў для лоўлі птушак і дробных жывёлін.

НІНА МАЦЯШ

Залатое сэрца

Жыў на свеце адзін чалавек. Нічым знешне не вылучаўся сярод іншых людзей, але ўсе ведалі, што ў яго грудзях — алавянае сэрца. На кожнага, хто страчаўся з ім і пачынаў размову, нібы навальваўся нейкі цяжар, а з твару надоўга знікала ўсмішка. Людзі сталі пазбягаць чалавека з алавяным сэрцам, і неўзабаве ён апынуўся ў поўнай адзіноце.

А жыў у той мясціне яшчэ адзін чалавек. І хоць таксама нічым не вылучаўся сярод людзей, але ўсе ведалі, што ён валодае дзівосным скарбам — сэрцам з чыстага золата. Людзі вельмі шанавалі гэтага чалавека, побач з ім жылося лёгка і светла. Чалавек з залатым сэрцам заўсёды

быў гатовы прыйсці на дапамогу кожнаму, хто трапляў у бяду. Таму ён заўсёды быў акружаны людзьмі.

Чалавек з алавяным сэрцам страшэнна зайздросціў чалавеку з залатым сэрцам. Зайздроснік нават спаць не мог спакойна, усё думаў, што б зрабіць яму ліхое. І нарэшце вырашыў забраць у яго слых, каб той ніколі больш не пачуў людской удзячнасці.

Як задумаў злы вядзьмак, так і зрабіў: аглух чалавек Залатое Сэрца. Цяжкія пакуты агарнулі яго: людзі хадзілі, варушылі вуснамі, смяяліся, — але ў такой глыбознай цішы, што ажно рабілася страшна і звінела ў галаве. Цяжка было бедаку яшчэ і таму, што часта ён ніяк не мог даўмецца, чаго людзі хочуць ад яго. Ён стаў пазбягаць людзей, а неўзабаве і зусім замкнуўся ў сваёй хаце.

А была ў Алавянага Сэрца дачка Сябелюбка. Калі яна нарадзілася, вядзьмак падарыў ёй чароўную палачку з бліскучым чорным

наканечнікам. Дакранешся той палачкай да сэрца чалавека, і яно адразу ператвараецца ў халодную грудку волава.

І вось аднойчы, калі Залатому Сэрцу было асабліва цяжка на душы, перад ім з'явілася прыгажуня ў цудоўным убранні.

— Вазьмі мяне да сябе, добры чалавек! — прасіла яна. — Няма ў мяне ні маткі, ні бацькі, на цэлым свеце няма да каго прыгарнуцца. Дай мне прытулак, вазьмі мяне ў дочкі, калі-небудзь я шчодро аддзячу табе за гэта.

Залатое Сэрца быў зачараваны прыгажосцю дзяўчыны. Ён не пачуў ніводнага слова, але зразумеў, што яна нешта просіць, таму пільна ўзіраўся ў яе твар, у вочы, каб здагадацца, што ёй трэба. І чым дапытлівей ўзіраўся, тым яскравей бачыў, якія раўнадушныя, злыя вочы ў неспадзяванай госці, якія пагáрдлівыя рухі яе рук. Ён зразумеў, што яна нядобрая, і прагнаў дзяўчыну са свайго двара. Ён і не падумаў, што гэта вядзьмак Алавянае Сэрца падаслаў да яго сваю Сябелюбку. Сам жа Залатое Сэрца вырашыў ісці да людзей.

Пафантазіруйце, як людзі аднясуцца да Залатога Сэрца. Як закончыцца казка?

Калі прымуць — зноў да яго вернецца шчасце. А не прымуць — дык на людзях і паміраць лягчэй: жыць без іх ён усё адно не мог.

І толькі выйшаў у поле, як бачыць: б'ецца ў сілё жаўручок, вырвацца не можа. Залатое Сэрца разблытаў сіло, птушаня ўзвілося пад самае неба і залілося радаснай песняй у гонар свайго збавіцеля. Але ён не пачуў той песні і пакрочыў далей. Ідзе-ідзе, раптам бачыць: сядзіць у елачцы зайка і лапкамі слёзы выцірае. Хацеў зайка елачку пераскочыць, ды засеў у голлі, вылезці не можа. Вызваліў Залатое Сэрца зайчыка, той шчасліва піскнуў «дзякуй» і памчаў дадому.

А Залатое Сэрца пайшоў далей. Бачыць: на дарозе, каля перакуленага воза з сенам, мітусіцца

дзядзька, а зрабіць нічога не можа — не хапае сілы адварнуць воз. Залатое Сэрца моўчкі падышоў да селяніна і дапамог яму падняць калёсы. А калі глянуў яму ў вочы, то ўбачыў у іх столькі ўдзячнасці, што азмрочанасць яго як рукой зняло. З лёгкай душой папраставаў ён далей. І ад кожнага добрага ўчынку сэрца яго зіхацела яшчэ ярчэй. Усе, каму патрэбна была дапамога, ішлі на гэты чароўны бляск. І да Залатога Сэрца вярнуўся слых.

Калі ж вядзьмак Алавянае Сэрца даведаўся пра гэта, то лопнуў ад зайздрасці і злосці. А яго дачка Сябелюбка ўцякла за трыдзевяць зямель у трыдзясятае царства. Але яна не згубіла сваю чароўную палачку з бліскучым чорным наканечнікам, бо ніколі не выпускала яе з рук. Асцерагайцеся, каб вядзьмарка часам не дакранулася да вас, каб не ператварыліся вашы сэрцы ў грудкі халоднага волава!

1. Як адчувалі сябе людзі пры сустрэчы з Алавяным Сэрцам? Падмацуйце свае думкі словамі з твора.
2. Як адносіліся людзі да Залатога Сэрца? Чаму? Прачытайце адпаведныя радкі з казкі.
3. Якое зло захацелі ўчыніць Алавянае Сэрца і яго дачка? Як характарызуе іх гэты ўчынак?

4. Чаму Залатое Сэрца прагнаў са свайго двара Сябелюбку?
5. Якія добрыя справы зрабіў Залатое Сэрца, калі ішоў да людзей? Раскажыце пра іх згодна з планам.

П л а н

1. Залатое Сэрца бачыць: б'ецца ў сілё жаўручок.
2. Сядзіць у елачцы зайка і лапкамі слёзы выцірае.
3. Каля перакуленага воза з сенам мітусіцца дзядзька.
4. Усе ішлі на чароўны бляск.
6. Аб чым папярэдзвае нас аўтар твора? Прачытайце.
7. Разгледзьце ілюстрацыі да казкі (с. 123, 125). Хто на іх адлюстраваны? Па чым вы здагадаліся? Якія яшчэ эпізоды можна праілюстраваць? Чаму?

Давайце абмяркуем. На каго з герояў казкі вы хацелі б быць падобнымі? Чаму?

ПРЫКАЗКІ

- За добрае дабром плаціць трэба.
- Слоўка, як птушка: выпусціў — не вернеш.
- Рана загоіцца, а злое слова — ніколі.